

Prawo — jego cechy i zasady

Tomasz A. Winiarczyk

wstęp

- Prawo to tylko jeden z wielu systemów normatywnych, które wskazują ludziom, jak mają postępować.

zagadnienia

- 1) systemy normatywne i sankcje
- 2) pojęcie prawa
- 3) cechy prawa
- 4) zasady prawa
- 5) przepis a norma
- 6) system prawa

system normatywny	sankcje
religia	potępienie
moralność	wyrzuty sumienia
obyczajowość	ostracyzm, wykluczenie
organizacja	kary porządkowe, wykluczenie
prawo	sankcje przymusu państwowego

definicja prawa

- **Prawo** stanowi zespół norm postępowania ustanowionych lub uznanych przez państwo, których realizacja jest zabezpieczona możliwością użycia przymusu.

Cechy prawa

- jest stanowione (lub tylko uznawane) przez organy władzy państwowej,
- istnieje specjalny tryb jego stanowienia czy uznawania,
- obowiązuje ono wszystkich ludzi na terenie danego państwa,
- jego przestrzeganie zapewniają sankcje przymusu (jest to jedyny legalny przymus, jaki ludzie mogą stosować wobec innych),
- sankcje są stosowane tylko przez właściwe organy państwowe.

dwa rozumienia pojęcia PRAWO

- Prawo w znaczeniu **przedmiotowym**
– ogół norm prawnych w danym państwie.
- Prawo w znaczeniu **podmiotowym**
– uprawnienia lub ich zespoły.

Zasady prawa

- nadrzędność konstytucji w systemie aktów normatywnych,
- stabilność prawa,
- jasność przepisów prawnych,
- spójność systemu normatywnego,
- nieznanomość prawa szkodzi,
- sądowa ochrona prawna,
- wieloinstancyjność trybu rozstrzygania spraw,
- zasada domniemania niewinności w prawie karnym,
- nie można nikogo ukarać bez istniejącej w chwili czynu podstawy prawnej,
- konieczność wysłuchania racji także drugiej strony,
- niedziałanie nowo stanowionego prawa wstecz.

norma prawna a przepis prawny

NORMA PRAWNA

- Norma postępowania obowiązująca ze względu na należycie wydane przepisy prawne.

PRZEPIS PRAWNY

- Jednostka redakcyjna tekstu aktu normatywnego.

Budowa normy prawnej

W nauce polskiej tradycyjnie wyróżnia się:

hipotezę — określa ona warunki, w jakich ma być realizowana dyspozycja normy; dotyczy zatem okoliczności stosowania normy i adresata, do którego jest skierowana;

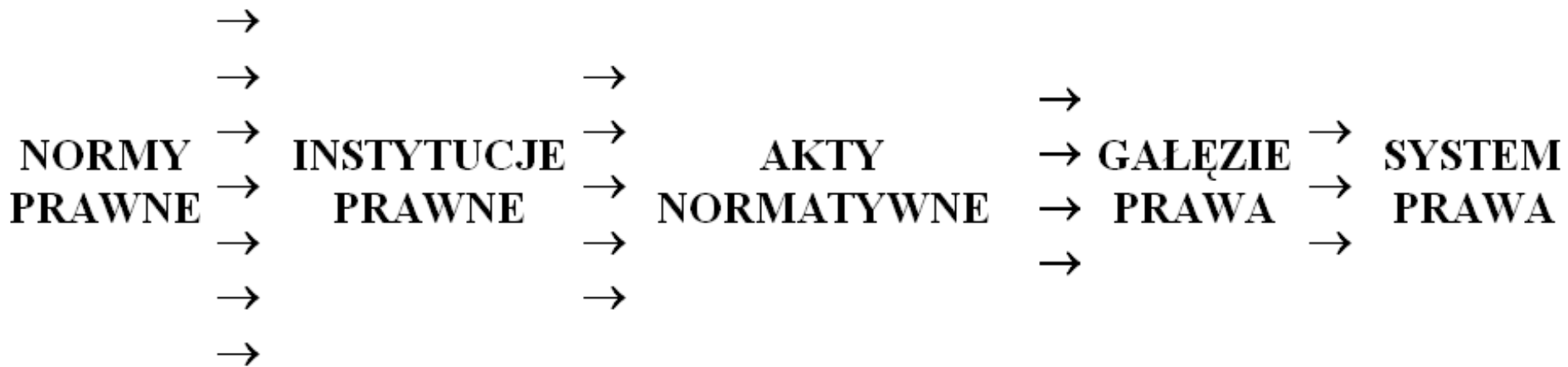
dyspozycję — jest to rdzeń normy, określający uprawnienia i obowiązki podmiotów prawa, do których kieruje się normę (z reguły używa się tu słów *może, jest uprawiony, powinien, musi, należy, winien, jest obowiązany, podlega, wolno*);

sankcję — element normy zawierający zagrożenie ujemnymi następstwami w postaci zastosowania przymusu państwowego w razie zachowania się podmiotu niezgodnie z dyspozycją.

System prawa

uporządkowany całokształt źródeł
prawa (*aktów normatywnych oraz
innych wypowiedzi mających
charakter normatywny*)
obowiązujących w danym państwie
(*w społeczności poddanej władzy*)

Schemat systemu prawa

Instytucja prawna

zespół norm prawnych regulujących
pewien rodzaj stosunku
społecznego, stanowiąc wzorzec
postępowania w danej sytuacji

Akt normatywny

tekst zawierający usystematyzowany
zbiór przepisów prawnych

władcza wypowiedź organu władzy
zawierająca normy o charakterze
ogólnym i abstrakcyjnym

Gałąź prawa

dany podzbiór w obrębie systemu prawa wyróżniany z uwagi na:

przyjętą przez prawodawcę metodę unormowania, materię będącą przedmiotem unormowania (rodzaj stosunków społecznych), podmioty do których adresowane są normy

	METODA UNORMOWANIA	MATERIA REGULACJI	ADRESACI
PRAWO KARNE	zakazy + sankcja karna,	przestępstwa i wykroczenia	każdy człowiek powyżej 13 r. życia
PRAWO CYWILNE	relacja uprawnienie-obowiązek	stosunki majątkowe	każdy podmiot wyposażony w zdolność prawną
PRAWO ADMINISTRACYJNE	upoważnienia, nakazy i zakazy	zaspokajanie słuszných potrzeb obywateli	organy władzy publicznej i podmioty, na które delegowano część tej władzy
PRAWO KONSTYTUCYJNE	upoważnienia, nakazy i zakazy	podstawy ustroju państwowego	organy władzy publicznej